

JESSA WILDEMEERSCH

DAGEN
ZONDER
DATA

Personages

Jessa *verteller, getuige en vertolker van alle personages*

Vera *auteur en verpleegkundige tijdens WO I, 1914-1918*

Tony *Vietnam-veteraan, 1968-1972*

Rik *Vietnam-veteraan, 1967-1970*

Brendan *dit personage is gebaseerd op getuigenissen van veteranen uit verschillende oorlogen; Vietnam 1968, Rwanda 1993, Colombia 1964, Joegoslavië 1991*

Mokhallad *regisseur en theatermaker, gevlucht uit Irak, 2005*

Jake *zakenman en Afghanistan-veteraan, 2003*

Elizabeth *jonge vrouw getrouwd met oorlogsveteraan, 1946*

Brian *acteur en Vietnam-veteraan, 1968*

Jacqueline *actrice, docent en dochter van een
oologsveteraan uit WW II, 1955*

Carlos *postbode en Vietnam-veteraan, 1964-1968*

Gordana *actrice, vluchtte als kind vanuit Bosnië
naar Duitsland en België, 1991*

1.

vera heeft een boek vast Het is begonnen, geloof ik, met het gevoel woedend te zijn over de oorlog. Dan probeerde ik het te negeren, dan moest ik het wel aanvaarden als een feit.

En uiteindelijk werd ik verplicht eraan deel te nemen, om de terreur en het verdriet en de vermoeidheid die het met zich meebrengt, te ondergaan.

Maar zelfs dat is niet genoeg, het is nu mijn plicht om er alles over te leren.

Om het te proberen tegen te houden, in zover dat één mens dat kan, dat anderen dit ooit ook moet overkomen.

Misschien dat de studie van het menselijk gedrag in het verleden, me zal verlichten over wat onverklaarbaar lijkt in dit verstoorde heden. Misschien dat onze redding al ergens beschreven staat, ergens in de geschiedenis, heimelijk, voorzichtig weggestopt door de handelaars in oorlog, enkel wachtend op herontdekking.

Toen ik een meisje was, stelde ik me voor dat het leven individueel was, persoonlijk;

dat de dingen die in de wereld om me heen gebeurden weliswaar belangrijk waren, maar voor mij bijzaak. Nu, zoals de rest van mijn generatie, moet ik de waarheid onder ogen zien, dat geen enkel leven echt privé of geïsoleerd is, of genoeg heeft aan enkel zichzelf.

Mensenlevens waren misschien ooit helemaal eigen, toen de wereld immens leek, en alle bewegingen erop traag en nadrukkelijk waren. Maar dit is niet langer waar, en zal ook nooit meer zo zijn. Sinds de uitvindingen van de mens zoveel afstand en tijd hebben geëlimineerd, maken we nu allemaal deel uit van de golven van grote economische en politieke bewegingen. En wat we als individu of als staat doen beïnvloedt iedereen. We zijn op dit punt gekomen zonder het zelf door te hebben. En als de comfortabele voorspoed van de vorige generaties ons niet in slaap had gewiegd met het valse gevoel van veiligheid, en ons het gevoel had gegeven dat wat zich buiten onze huizen afspeelde ons niet kon raken, was de Grote Oorlog misschien nooit gevoerd.

jessa doet teken naar techniek Geef jij licht?

Dit is een fragment uit ‘Testament of Youth’. Geschreven door Vera Brittain in 1933. Ze vertelt in haar boek over haar ervaringen als verpleegkundige in de oorlog van 1914-1918. Wat ik verbazingwekkend vind is dat dit boek bijna 100 jaar geleden is geschreven en nog steeds zo relevant is. Het is een echte aanrader. Al moet ik toegeven dat ik de laatste vijftig pagina’s niet heb gelezen, toen werd het wat te academisch; maar verder, een absolute aanrader! Ik heb dit boek gekregen van Tony. Een man die ik gesproken heb in het Veterans’ Retirement Home in Harlem, New York. Ik heb in het voorbije jaar veel mensen gesproken, over wat de impact is van oorlog op hun leven nu. Ik heb de gesprekken opgenomen op een kleine bandopnemer, en ik wil vandaag een aantal van die fragmenten met jullie delen.

Ik kwam binnen, in een kleine kamer, er hingen rode gordijnen, om het daglicht buiten te houden. Ik zag een schriële man zitten, hij gaf mij een stoel en een tas thee. Ik zag dat hij aan een hand maar vier vingers had. En hij zei: ‘That’s not from the war Honey, that’s from growing up in Brooklyn.’

Ik had graag een fragment van ons gesprek laten horen, maar hij sprak zo onverstaanbaar, binnensmonds. Ik weet niet of dat het kwam door de kanker die hij had gekregen van de Agent Orange in Vietnam of doordat hij was opgegroeid in Brooklyn.

Maar goed, misschien moeten we toch even proberen luisteren.

Jessa doet teken naar de techniek

Geef jij Tony?

geluidsopname Tony. Jessa onderbreekt de opname en imiteert hem

tony If you are interested in doing a project about the war and also looking into female voices and especially those of nurses. You should definitely read Vera Brittain. She was serving as a nurse in World War I. She lost her fiancé and brother in the trenches of Flanders and France. She is a primary source for women's voices on war...

rik What's her name Tony?

tony Vera Brittain. She was a nurse.

jessa *onderbreekt geluidsopname* Die man die zegt 'What's her name Tony', dat is Rik. Ik heb ook met hem gesproken. Rik is beter verstaanbaar.

geluidsopname Rik

jessa You served as a young soldier in what war?

rik My grandfather was a marine in World War I. My father was a marine in World War II, my uncle was in Korea, I was in Vietnam, my daughter – fifth-generation marine – is in Afghanistan. All in combat.

jessa And did you have specific expectations when you were going to war?

rik I had no expectations at all, I knew what to expect, cause like I said, I come from a Marine Court family, I grew up hearing stories.

jessa And when you got there, was the experience different from what you thought it would be?

rik No. No.

jessa And has going to the war changed you in any way?

rik ... *geluidsopname stopt*

2.

jessa Wacht.

Ik ga te snel,

ik ga efkes terug.

Op een ochtend,

ik lig in bed,

ik heb me overslapen.

De radiowekker gaat nog eens af.

Op het nieuws wordt gezegd dat er een vliegtuig in een toren is gevlogen.

Dat sprak tot mijn verbeelding, voor mij ging het over een klein vliegtuigje,

iemand die per ongeluk de controle over het stuur is verloren.

Ik sta op en begin mijn dag met vertraging.

Ik heb een afspraak met Michel, een andere Belg, die mij

Frans gaat leren met teksten van Georges Brassens.

Elle est à toi cette chanson

Toi l'auvergnat qui sans façons

M'as donné quatre bouts de bois

Quand dans ma vie il faisait froid
En ik zal hem Nederlands leren.
Ik woon op dat ogenblik in New Jersey, aan de andere kant
van de rivier. Ik ben eigenlijk al hopeloos te laat, ren naar het
station. Ik zie inderdaad aan de overkant van de rivier dat er
rook uit één van de torens komt. Ik wil geen ramptoerist zijn,
dus zet ik mijn weg naar mijn afspraak verder. Onder de grond
komt de trein tot een stilstand, gaat niet meer voor- of
achteruit.
Het duurt lang.
Er is veel onrust.
Ik lees een boek.
Wanneer de trein eindelijk aankomt in Manhattan is het
vreselijk druk. Het is moeilijk om bij de trappen en uit het
station te geraken. Tussen 14th street en 6th avenue kom ik
terug boven de grond. Ik voel onmiddellijk een leegte.
Wanneer ik naar boven kijk, zie ik, waar normaal de torens
staan, niets meer.
Een gigantische leegte.
Onvoorstelbaar.
En chaos.
Mensen die lopen en roepen:

‘Go North!’

Een hele volksverhuizing van de benedenstad naar uptown Manhattan.

Ik ga naar het café waar ik met Michel had afgesproken, maar die is ondertussen al lang weg. Ik zet me neer aan een tafel, buiten, op de hoek van de straat. De Cosi heette het, denk ik. De man naast me volgt het nieuws op de transistorradio die hij net gekocht heeft in de Deli naast het café.

‘Er zijn nog zeven vliegtuigen in de lucht.’

Dit is waanzinnig.

Waar zijn ze?

Waar gaan ze neerknallen?

Dit is een aanval.

Ik kijk naar de stroom mensen die in paniek naar het noorden rent, bedekt met wit poeder.

Te voet,

soms met een auto,

met een fiets.

De bedelaar naast het café, Romy ik ken hem, ik zie hem hier elke dag, blijft gewoon verder bedelen, geen idee van

wat er gaande is, maar blij met de massa die passeert. ‘I have pain here and here and here and here...’

Het is absurd.

Het lijkt mij onzinnig om zoals iedereen ‘North’ te gaan.

Voor hetzelfde geld vliegt er nog een vliegtuig in een hoog gebouw ergens in het noorden. In de Empire State Building, weet ik veel. De telefoonnetwerken zijn overbelast, de tunnels zijn afgesloten; dus terug naar huis gaat ook al niet.

Het café sluit. De brede drukke straten van Manhattan raken langzaam verlaten. Ik zit vast op het eiland. Ik besluit naar een tuintje te gaan dat ik ken. Als ik toch moet sterven, dan liefst tussen het groen, tussen de bloemetjes. Ik ben alleen in de tuin, dat denk ik eerst. Maar dan zie ik een bedelaar, hij vertelt mij dat hij jarig is. ‘I’ve had so much misery in my life, and now this happens, on my birthday’.

Ik ga op een bankje zitten, een jong zwart meisje komt naast me zitten. Met haar breng ik de dag door. Ik heb haar nadien nooit meer gezien. Ik ben ook haar naam vergeten.

Het parkje hoort bij een kerk en naast de kerk staat een tehuis voor senioren. Ik zie een oude vrouw bij het raam die naar buiten kijkt. Ze zit daarbinnen en is zich van niets

bewust. Twee werkmannen komen uit het seniorencentrum naar buiten, ze dragen een schoteltje waarop chocoladekoekjes liggen en gaan op het bankje naast mij en het meisje zitten. Een priester in zwart gewaad en witte kraag komt het tuintje ingelopen. Hij gaat op het bankje voor mij en het meisje zitten, hij klampt zich vast aan zijn bijbel en als een bezetene leest hij passages voor.

Daar zaten we.

Een priester,
een zwart meisje,
twee werkmannen,
een oude vrouw aan een raam,
een bedelaar en ik.

De straat was breed en leeg.

Het was alsof we vanuit onze gevangenis
– het tuintje was omgeven door tralies –
vanuit onze oase met chocoladekoekjes,
bomen, bloemen en blauwe lucht,
naar buiten keken,
naar de werkelijkheid.

Ik probeerde te begrijpen wat er gebeurde, de dagen en de weken nadien. Er vlogen helikopters over de stad en F16's. Er werden evacuatie-routes aangeduid. Op centrale plaatsen hingen duizenden foto's van vermiste mensen. Mijn huisbaas, Seth, riep terwijl hij in mijn gezicht spuwde: 'It's only going to get worse and worse and worse!'

O ja, in die periode was ik verliefd op Pavel, een Rus. We zitten, op de avond vooraleer de torens zouden vallen, op een bankje aan de overkant van de rivier, met zicht op het eiland en de torens.

Pavel zegt tegen mij: 'A good couple is like these towers. You make a unity and still you are individual.' Ik vond dat toen zo romantisch en ik gaf hem wel gelijk. Ik dacht: ah, wat kunnen die Russen het toch goed zeggen. Ik moet u niet vertellen dat nadat de torens vielen onze relatie ook niet lang meer heeft geduurd. Ik verloor mijn job in het café; mensen durfden niet meer buiten te komen op openbare plaatsen. Ik moest de bus en de boot nemen naar de stad in plaats van de trein.

Op de bus zag ik iemand de krant lezen, op de voorpagina stond: 'World War III has begun.'

De bombardementen op Afghanistan volgden; dan de invasie in Irak. Voor mij was oorlog altijd iets ver weg geweest, iets waar mijn grootouders over vertelden.

Veilig verborgen tussen de kaften van geschiedenisboeken.

Niet de wereldgeschiedenis was van belang, maar wat er gebeurde in mijn persoonlijke leven. Ik was jong, ik wilde mijn eigen weg gaan, ik wilde toneelspelen in New York. Maar nu werd ik verplicht om er iets van te vinden. Ik kon niet doen alsof dit niet gebeurde. Plots raakten mijn persoonlijke leven en het publieke leven elkaar aan, en sinds dan lijken ze onafscheidelijk.

geluidsopname Rik gaat verder

jessa Heeft de oorlog u op een of andere manier veranderd?

rik *kucht ...*

jessa En wat is de impact van de oorlog op uw leven nu?

rik If you asked me twenty-five years ago, or thirty years ago, and asked: 'What percentage of your life was the war?' I would have told you: 'Five or six percent.' And today, and I'm much older, I would say: 'Seventy to seventy-five percent.' That's how profound it becomes.

3.

jessa Waar heb je nog last van vandaag?

brendan Wat?

jessa Waar heb je nog last van vandaag?

brendan Ja, waar heb ik last van...

Nachtmerries.

Dwangmatige herbeleving.

Roekeloosheid.

Destructief gedrag.

Ik heb problemen met intimiteit.

Ik ben emotioneel explosief.

Ik wantrouw autoriteit.

Ik lijd aan chronische psychische kwalen.

Chronische slapeloosheid.

Permanente paranoia.

Ik heb last van hallucinaties.

Acute stress.

Schaamte.

Woede.

Isolatie.

Flashbacks.

Angst.

Daarom heeft mijn dokter diazepam en alprazolam voorgeschreven, en voor mijn slapeloosheid, 40 mg remeron per dag, niet méér, anders krijg ik diarree. Maar ik pak geen pillen meer, want dan val ik in slaap en dan worden mijn dromen gewelddadig. Ik slaap nooit lang genoeg om te kunnen dromen.

Ik ben altijd waakzaam. Hyper-alert. In een kamer zal ik altijd die hoek kiezen, van waaruit ik alles kan observeren, zeker de deur. Ik ga alleen nog 's morgens vroeg of 's avonds heel laat naar buiten. Tegen sluitingsuur naar de winkel, als er niemand meer is, alleen zo'n verlopen cassière die nergens nog zin in heeft, behalve om naar huis te gaan.

Ik heb geprobeerd om te gaan werken, ik heb geprobeerd getrouwd te zijn, maar alles wat ik aanraak gaat kapot. Ik ben getraind om kapot te maken, daarom dat ik ook nooit kinderen wil. Ik kan mijzelf niet vertrouwen. Ge wordt wat ge doet. Ik zou heel graag terug zijn wie ik was, maar die pillen gaan mijn ziel niet terug proper krijgen, ze gaan niet

wegnemen wat ik gedaan heb, ze gaan mij niet doen vergeten wat ik gezien heb. Ik heb in een jaar meer doden aangeraakt dan in mijn hele leven levenden. Op een dag zijn er gewoon te veel doden gepasseerd. En nu worden die terug levend, staan op uit hun graf en vragen mij om hulp. De doden vullen hier de stoelen. 'Het was niet de bedoeling dat gij terug mens werd.' Het waren geen mensen toen ik ze doodde.

Kijk, de oorlog is niet persoonlijk. De dood is willekeurig. Wij, de overlevenden beschermen onszelf door de dood onpersoonlijk te maken.

De doden dat zijn vijanden, lijken, voorwerpen. Afijn, van alles, maar geen mensen.

Hun kinderen dat was het lastigste, dat bleven altijd kinderen. Daar kon ik geen dingen van maken. Maar als die op u afkomen met een bom aan hun lijf, dan hebt ge weinig keuze, dan moet ge ze wel neerleggen. En dan noemen ze u een 'baby killing junkie'. Hoe had ik daar mens moeten zijn? Ik moest wel stoppen met voelen. Maar er komt een dag dat ge die lijken terug moet opgraven in uw kop. Als ge ooit terug een mens wilt worden, moet ge die lijken terug opspitten. En één voor één afscheid van hen

nemen met heel uw mishandelde hart wijd open. En dan moet ge die pijn wel voelen. Misschien logisch dat ik al twee hartaanvallen heb gehad.

Soms denk ik dat dat de reden is dat ik nog leef, zodat ik hun verhalen kan vertellen.

Ik wil vertellen. Mijn verhaal vertellen, hun verhaal vertellen. Daarom dat ik dacht dat zo'n therapiegroep de oplossing zou zijn. Vertellen, vertellen, vertellen. Maar blijkt dat ge daar niets moogt vertellen. Want daar kunt ge overstuur van geraken. En uw therapievrienden ook. 'Ge moet vergeten,' zeiden ze, die therapeuten. 'Ge moet u dat allemaal niet proberen herinneren. Vergeet dat gewoon.' Maar daardoor kwamen die beelden net vast te zitten in mijn hoofd. Eén middag, één middag mocht ik over de oorlog praten. Ik moest twaalf maanden pure horror even overlopen op één middag. Odysseus heeft er tien jaar over gedaan om terug thuis te komen en van mij verwachten dat ik dat in een namiddag doen. De Grieken en de Romeinen maakten er toneel en muziek over. Bij de Samurai kreeg ge geen zwaard voordat ge een ambacht kon. Ge moest uw waanzinnige energie nadien toch ergens in kwijt kunnen.

Bij de Indianen mocht ge niet terug het dorp in, voor ge uw verhaal tegen de ouderlingen had verteld. En dan moest ge nog een dag lang uren en uren hand in hand lopen met een kind, zodat ge terug een mens zou kunnen worden, en terug opgenomen kon worden in de gemeenschap. Die Indianen, die hadden het begrepen: mede-verantwoordelijkheid. Er worden miljoenen gependeed en maanden training gegeven om soldaten van ons te maken, maar geen cent of dag om ons terug naar huis te helpen komen. Onze verhalen hebben getuigen nodig en mededogen. Ik heb mijn land gediend en ik heb het recht dat er naar mij wordt geluisterd. Maar ik kreeg één middag. Eén fucking middag. ‘Trek het u maar niet te veel aan. Vergeet het maar allemaal. Ge zijt terug thuis nu. Zoekt u een lieve vrouw, zoekt u een fijne job. Dan gaat dat allemaal wel weg.’ Ze geven u een medaille en soms komt er ‘ns iemand uw hand schudden, als ze weten dat ge soldaat zijt. Maar ze negeren het feit dat veel van onze veteranen daklozen zijn, of psychische gevallen, kanker hebben opgelopen door alle vetzakkerij die wij rond bombardeerden. Sommigen zijn stukken van hun lijf kwijt. Er zijn meer dode soldaten door zelfmoord na hun thuiskomst, dan dat er gedood worden in strijd. Het

minste wat jullie dan kunnen doen is godverdomme
luisteren als wij iets willen vertellen.

Ik heb het gevoel dat ik maar aan het ratelen en ratelen ben.

Ik heb u niet veel kans gegeven om een vraag te stellen.

Wilt gij mij nog iets vragen?

geluidsfragment Brendan

brendan I feel like I prattled on a lot, I didn't give you a
chance to... did you want to ask me any questions?

jessa No, that's not the point.

brendan *lacht*

4.

Audiofragment Mokhallad

jessa Is het helder wat ik je vraag?

mokhallad Het is helder, maar het zijn wel veel vragen...

Ik hoor de ontploffing niet,

ik hoor het alarm niet,

ik hoor de chaos niet,

ik zie het vuur niet,

die zijn allemaal weg van mij.

Maar er blijft wel een gevoel van angst.

Dat blijft.

Ik had paniek door de auto's op straat.

Ik dacht er gaat iets gebeuren.

Als heel veel auto's achter elkaar staan,

dacht ik altijd, er gaat iets gebeuren.

jessa Ook hier?

mokhallad Ja, ja, ja. Ik wil niet in de file staan, want

misschien gaat er iets gebeuren.

5.

Jake zit op een stoel. Een micro staat voor hem, hij draagt een zwarte hoodie, enkel zijn silhouet en handen zijn zichtbaar, zijn stem klinkt laag en zwaar door de micro, als in een anonieme getuigenis

jessa Kun je je een specifiek moment herinneren dat je geraakt of veranderd heeft?

jake Hmmm

De meeste van mijn problemen,

wat ze aanstuurt, denk ik,

is schuld,

is schuld.

Ik voel mij,

ik voel mij schuldig omdat ik het overleefd heb terwijl...

...sommige van mijn kameraden niet.

En...

ik voel me schuldig,

ook om

een dode.

Voilà, daar hebt ge het.
En, ik ben er niet trots op.
Maar ik vraag niet,
ik vraag niet om medelijden,
dat verdien ik niet.
Maar ik...
ik...
Het is gewoon iets,
waar ik in het reine mee moet komen
en...
een soort boete voor moet doen.
Er is een...
schuld,
een dode die ik maakte,
een soort Taliban.
En ik...
sommige mensen zouden waarschijnlijk zeggen:
'Oh Taliban, wat is dan het probleem?'
Maar de Taliban, in de briefing die we kregen toen we naar
Afghanistan gingen, werden opgedeeld in drie groepen,
rang 1, 2 en 3. En rang 1 werd beschreven als Al Qaida
types, wat andere mensen fanatici zouden noemen. Rang 2

waren de warlords. En dan rang 3, de laagste rang, is wat ze 10-Dollar Taliban noemen. En dat zijn eigenlijk gewoon boeren in een veld, waar de Taliban naartoe gaat, 10 dollar aan geeft – wat daar veel geld is – en een machinegeweer, weet ge, een Kalasjnikov, en dan zeggen ze, weet ge, schiet op die westerlingen, weet ge, schiet op die westerse soldaten daar.

En ehm, ik denk, dat als ik een Afghaanse boer was, en alles wat ik wist was wat mijn familie me had verteld over het Westen. Bijvoorbeeld die komen naar Afghanistan en pakken hier gewoon wat ze willen. En dan maken ze dat ze hier weg zijn, zonder u iets in de plaats te geven. Als dat alles was dat ik wist, dat die goddelozen ginder dingen opblazen, weet ge, ik zou mezelf gemakkelijk een 10-Dollar Taliban kunnen zien worden.

En ook, die kerels zijn gewoon boeren.

Maar...

Eén van de eerste echte vuurgevechten waarin ik betrokken was,

ehm...

Ik...

Het was een...

Ik zat boven op een heuvel.

En hum...

ik had een vijftig K – een zwaar machinegeweer –
groot ding op een statief.

En vier Taliban renden het gebouw in – hum
beneden.

En... hum...

ikzelf en de kerel naast mij wij waren aan het schieten, om
hen in bedwang te houden in dat gebouw.

Ja, om ze op daar op die plaats vast te zetten.

Dus,

en er ging een luchtbombardement komen.

En ik herinner me...

ik herinner me...

Dat ik doelbewust aan het mikken was door, weet ge, het
deurgat,

om iemand die naar buiten zou willen vluchten langs die
deur,

tegen te houden.

En ik herinner me,

ik herinner me dat ik dacht:

ik ga... zo... al die... die... routes...
afsluiten langs waar ze zouden kunnen ontsnappen,
aan die verschrikkelijke situatie.
En wat we eigenlijk doen is hen daar houden zodat...
Wat er dan gebeurde is dat er twee F15's inkomen,
droppen en weg droppen en weg.
geluid van vallende bommen

Later de avond ging ik terug naar het kamp.
En een van onze vertalers
– wij hadden vertalers die meeluisterden naar de
radiocommunicatie van de Taliban –
riep me naar zich toe en zei:
'Hé, dit moet ge eens zien.'
Ik zeg: 'Okay'.
En ik lees...
Ik lees, een transcriptie van een gesprek over de radio, dat
ze afgeluisterd hadden.
En het was tussen...
tussen, een van de mannen in dat gebouw
dat wij beschoten hadden en zijn Taliban-commandant.
Ehm...

En hij...

Hij, de vertaler had genoteerd dat hij eigenlijk,
om hulp vroeg.

Hum...

Hij was...

En... en de vertaler kon ook opmaken dat hij aan het huilen
was.

Hij hilde en...

Ehm...

Hij was...

Het klonk ook alsof hij gewond was,
maar, niemand hielp hem.

En de volgende dag hoorden we van mensen ginder dat er
vier mannen, in dat gebouw gestorven waren. Drie door de
explosie, dat moet van onze bom geweest zijn, de bommen.

En één was gestorven, die was gestorven door
kogelwonden. En dat moet die gast geweest zijn die een
boodschap stuurde naar zijn Taliban-commandant. Want de
gasten die gedood werden door de bommen, zouden niet
kunnen spreken, die waren, in stukken gereten.

En hum...

Ik kan...

Ik kan...
Door eliminatie was het...
Ik denk,
dat het waarschijnlijk,
dat het of ik of de soldaat naast mij was,
die die gast beschoten had.
En ik ken die gast zijn naam.
Mustafa.
En eh...
Plots...
Had...
Had ik...
iemand's naam.
En ik wist wie hij was.
Doodsbang.
Ik weet dat hij is doodgebloed,
helemaal alleen,
's nachts, in het donker.
En ehm...
misschien was hij wel boer, een 10-Dollar boer.
En,
er is vijftig procent kans dat ik dat heb gedaan.

En...

Dus...

Ik vraag geen medelijden of zo,

want ik heb toen het bewuste besluit genomen om, weet ge,
om naar Afghanistan te gaan.

En, en, en...

Ik, ik, ik moet daarmee leren leven.

Ik moet het een plaats geven,

en proberen iets constructiefs te doen met de rest van mijn
leven.

Filmfragment:

Zwart-wit beelden van dansende mensen in diepe trance. Er klinkt luide discomuziek. Dit fragment gaat over in een beeld van een man die in de metro zit. De metro stopt, we horen de deuren opengaan, de metro vertrekt opnieuw, de man blijft zitten. We zien een lift die naar boven gaat. Een deur gaat open, we horen lichte muziek uit een platenspeler. We komen een woonkamer binnen. Door het raam zien we dat het sneeuwt.

6.

Een telefoon rinkelt. Elizabeth neemt de telefoon op, aan de andere kant van de lijn spreekt haar moeder

elizabeth Hallo.

moeder Ah Elizabeth.

elizabeth Dag mama.

moeder Ik was doodongerust. Waarom heb je mij niet teruggebeld?

elizabeth Dat ging ik vanavond nog doen.

moeder En hoe is 't daar?

elizabeth Goed.

moeder En wanneer zijn jullie aangekomen?

elizabeth Ik weet het niet, gisteren rond de middag.

moeder Wie heeft er gereden?

elizabeth Hij heeft gereden.

moeder Hoezo, hij heeft gereden?

elizabeth Mama, rustig, hij reed heel voorzichtig.

moeder Je hebt mij toch beloofd dat hij niet meer zou rijden.

elizabeth Ik heb toch gezegd dat hij heel voorzichtig heeft gereden.

Hij reed perfect tussen de lijnen. Hij heeft niet naar de bomen gekeken, dat merkte ik.

moeder En? Gedroeg hij zich een beetje?

elizabeth Neen. Hij heeft heel de weg gezongen:

I'm gonna die,
you're gonna die,
Whoopi, we're all gonna die.

moeder Elizabeth, dat is niet grappig.

elizabeth Zeg, mag er nog gelachen worden... Mama, ik kan eigenlijk niet te lang bellen, ik sta op 't punt om te vertrekken.

moeder Wacht eens Lizzy... Is hij daar?

elizabeth Nee waarom?

moeder Waar is hij dan?

elizabeth Hij ligt op strand.

moeder Alleen?

elizabeth Ja mama alleen.

moeder Hij is toch niet aan 't zwemmen?

elizabeth Nee hij ligt op het strand en hij heeft zijn badjas nog aan.

moeder Waarom heeft hij zijn badjas nog aan?

elizabeth Dat weet ik toch niet moeder. Ik veronderstel omdat hij zo bleek is.

moeder Dan heeft hij toch juist de zon nodig. Kan je er niet voor zorgen dat hij zijn badjas uit doet?

elizabeth Je kent hem toch, hij wil niet dat een bende idioten naar zijn tattoo kijkt.

moeder Hij heeft toch geen tattoo? Heeft hij dat dan in het leger laten doen?

elizabeth Nee, natuurlijk heeft hij geen tattoo, moeder.

Zeg, jij doet precies of hij compleet geschift is.

moeder Zo heb ik dat niet gezegd.

elizabeth Zo komt het wel over.

moeder Elizabeth, waarvoor ik bel...

elizabeth Wacht even...

Elizabeth kijkt rond, alsof er iemand binnenkomt.

elizabeth Ja mama.

moeder Uw vader heeft met een psychiater gepraat, en hij heeft alles verteld over Philip.

elizabeth Wat dan?

moeder Over het aquarium, over onze auto, en dat gedoe met die stoel... over wat hij tegen Bobon heeft gezegd...

elizabeth Philip heeft zelf gezegd dat hij de kosten van de auto gaat betalen, ik snap niet dat jullie daar nu nog altijd over bezig zijn.

moeder Elizabeth, volgens die psychiater is de kans reëel dat hij de controle volledig gaat verliezen.

stilte

moeder Ik heb nog gezegd van te wachten om met die jongen te trouwen...

elizabeth Ja, jij hebt dat gezegd, Bobon heeft dat gezegd, Richard heeft dat gezegd, tante An heeft dat gezegd en zelfs de nicht van David zijn buurvrouw heeft dat gezegd. En dan? Wij zijn getrouwd en we zijn gelukkig!

moeder Rustig.

elizabeth Ik ben rustig.

moeder De dokter zegt dat het misdadig is dat het leger hem uit het hospitaal heeft ontslagen.

elizabeth Ik ben niet bang van hem.

moeder Liesje, zou je niet beter naar huis komen.

elizabeth Nee moeder.

moeder Papa heeft gisteren gezegd dat hij met plezier zou willen betalen als je ergens naar toe zou willen gaan om

over alles eens goed na te denken. Je zou een heerlijke
cruise kunnen maken.

elizabeth Ik kom nu niet naar huis, moeder. Ik ben hier nog
maar net.

Trouwens, ik zou nu toch niet kunnen reizen. Ik ben zo
verbrand dat ik amper kan bewegen.

moeder Ik zou zo graag hebben dat je eerlijk bent tegen
ons. Gaat het?

stilte

Hallo?

stilte

elizabeth Ja mama, voor de honderdste keer, het gaat heel
goed.

...Mama, ik ga nu ophangen, Philip kan elk moment
binnenkomen.

moeder Beloof me als er iets is dat je me belt.

Elizabeth hangt telefoon op.

7.

Filmfragment:

We zien vallende sneeuw en een glazen deur.

In een voice-over horen we een geluidsfragment van Brian.

brian Ik denk dat ik mijn eigen dood aan het plannen was, een paar keer. Een keer dacht ik er bijvoorbeeld aan om een heel eind de oceaan in te gaan. Heel diep en dan te blijven zwemmen, gewoon verder en verder, te ver. Tot ik niet meer zou kunnen en niet meer terug zou geraken. Gewoon, ik ben hier weg. Ik wou geen rotzooi achterlaten voor mensen, weet je? Ik ga echt mijn hersenen niet tegen een muur spatten of zoiets. Dus ik ging naar het strand en ik dacht, ik ga een briefje schrijven en in de auto achterlaten, waarop stond: 'Ik krijg dit niet meer voor mekaar, voor mij is het gedaan.'

Maar er was een kind, misschien elf of zo. Het deed me aan mezelf denken op die leeftijd. En die zijn zeilboot was omgeslagen, en hij had wel een reddingsvest aan,

maar hij kreeg zijn bootje niet meer uit het water. En euh, ik heb dat ook nog veel gedaan, toen ik zo oud was als hij. *lacht* Dus ik ben ernaartoe gegaan, ik heb die jongen geholpen en toen was het gevoel weg, het ging over.

Filmfragment:

We zien het beeld van een vrouw, liggend op bed, met haar naakte rug naar ons, ze kijkt uit het raam. Heel langzaam verdwijnt het beeld van de vrouw en blijft enkel de lege kamer over. Ondertussen speelt cellomuziek en een kinderstem zingt: 'A Yellow Bird'

There was a bird
With a yellow bill
Sitting on a window sill
La la la la la lala lala lala lala la

I coaxed him in
With a piece of bread
Then I smashed his little head
La la la la la lala lala lala lala la

I cooked him up
In a little pot
Then I ate him on the spot
La la la la la lala lala lala lala la

This is the end
Of the little bird
Now he is shaped just like a turd
La la la la la lala lala lala lala la

8.

Jacqueline draagt een wit hemd en warme kousen. Ze heeft een plateau vast met daarop een theepot, een tas, een bord, een mes, een lepel, een boterham in zilverpapier gewikkeld en een brief. Jacqueline opent het zilverpapier en strijkt het glad. Dan opent ze de brief met mes, kuist het mes af met een servet en legt het geruisloos neer. In een voice-over horen we wat er in de brief staat.

jacqueline

Liefste Jacqueline,

Dank je voor je vriendelijke antwoord op mijn laatste brief. Ik heb inderdaad al heel wat getuigenissen van strijders en verpleegsters uit de periode WO I en WO II kunnen vinden. Maar, zoals ik in mijn vorige brief al zei; heb ik er niet veel van mensen die een oorlogstrauma in de tweede graad hebben ervaren.

Jacqueline kuist de theepot.

Ik ben je dan ook erg dankbaar dat je sommige van je ervaringen met me wil delen,

hoe het is om op te groeien met een vader die lijdt aan oorlogstrauma?

Jacqueline legt brief neer, giet thee in tas, kuist theepot af, roert geruisloos met lepeltje in tas, kuist lepeltje met servet, drinkt thee, kuist tas, legt servet neer, neemt brief, leest verder.

Ik heb een lijst vragen voor je opgesteld. Je mag daar schriftelijk op antwoorden, of je kan je antwoorden inspreken, opnemen en zo doorsturen.

Jacqueline legt brief neer, giet thee in tas, kuist theepot af, roert geruisloos met lepeltje in tas, kuist lepeltje met servet, drinkt thee, kuist tas, legt servet neer, neemt brief, leest verder.

Ik ben je erg dankbaar voor al je hulp Jacqueline.

Met diepe bewondering en respect.

Jacqueline opent boter, neemt mes.

jessa In welke oorlog was je vader betrokken?

In welk land heeft hij gevochten?

Heb je ooit foto's van hem als jonge man gezien voor hij ging vechten?

Hoe zag hij er dan uit?

Hoe lang heeft hij gediend?

Heeft je vader na zijn thuiskomst van de oorlog zijn militaire loopbaan verdergezet?

Jacqueline smeert boter.

Is hij fysiek gewond geraakt tijdens de oorlog?

Hoe?

Is hij psychisch gewond geraakt tijdens de oorlog?

Is er een specifieke gebeurtenis geweest die zijn trauma heeft veroorzaakt?

Weet je wat die is?

Was het lijden aan zijn trauma voortdurend aanwezig of was het iets dat plots opkwam en weer verdween?

Jacqueline smeert boter op boterham.

Had hij last van gemoedsschommelingen?

Plotse gedragsveranderingen?

Was hij stil, introvert?

Was hij humeurig?

Was hij kwaad?

Manifesteerde het zich fysiek of verbaal?

Jacqueline kuist mes herhaaldelijk af.

Deelde hij zijn oorlogservaringen met jullie?

Wat is de mooiste herinnering die je van je vader hebt?

Jacqueline's handelingen worden steeds krampachtiger.

Kan je een voorbeeld geven van hoe zijn trauma jullie gezinsleven beïnvloedde?

Was je je er van bewust dat je opgroeide met een trauma in de tweede graad?

Kan je een voorbeeld geven van hoe jij als kind het leven met een vader die aan PTSD leed hebt ervaren?

Jacqueline drinkt van tas, probeert verder te eten, maar de herinneringen worden te sterk.

Ze vecht om de boterham zo geruisloos mogelijk op te nemen en in haar mond te steken.

9.

Audiofragment: Carlos doet zijn ronde als postbode door de straten van New Jersey.

Jessa volgt hem met haar audiorecorder.

carlos Hello darling how are you? Buenas, cómo estás?

How are you my friend.

vrouw Smelling nice, Carlos!

carlos Hello Mamie. How are you?

vrouw Mmmm.

carlos Okay my friend, have good day... Okay, Leo must have left this here for me?

vrouw Yes, take it away.

carlos Alright ladies, I'll see you tomorrow okay?

vrouw Have a nice day Carlos.

carlos You too ladies, thank you. *geluid van voorbijsnellende sirenes*

carlos *tegen winkelier* Papa, how you feeling today? What do you want papa?

tegen Jessa So how is your baby going to school,
everything okay?

jessa She's good. Did you see her the last time she was
here?

carlos Yes. *geeft brief aan meisje dat hij tegenkomt* Here
you go princess.

meisje Thank you.

carlos You're welcome darling.

tegen Jessa My god, it's hard to believe, I felt that you just
had her the other day.

Wow, I remember when you were wobbling all over Jersey
City, are you kidding me. *lacht*

I told someone, someday I saw you wobbling with
pregnancy of baby and I don't know who I told one day, I
said: 'You know you got women that look sexy when
they're pregnant.' You, my dear, looked sexy when you
were pregnant.

jessa Yeah?

carlos Yes, yes. You know my daughter... *ziet plots iemand
de straat oversteken, Carlos roept Hurray!* *tegen Jessa*
That's another veteran.

Filmfragment:

Close-up van kinderschoentjes, een badeend en een chaotisch gedekte tafel.

Muziek neemt over. Een ritmische beat stuwt de getuigenis voort.

carlos My whole life is military.
I eat, sleep, breathe military.
You go to my house: military,
you can tell a soldier lives there.
I mean even: go in my closet,
look at my uniform,
I am a soldier.
How many guys you know iron their underwear?
You know it's that discipline.
We're taught shiny shoes,
no holes in our clothes,
we eat like soldiers,
we sleep like soldiers,
the people around us become soldiers.
My wife, she does things in a soldier's way,
because she's married to a soldier.

You know, it becomes a way of life.

You don't know anything else.

You find that the most undisciplined thing in the world is a civilian.

Don't get me wrong, it's not that I dislike civilians.

If we had a little more discipline probably a lot of things in this world would run a lot better.

Unfortunately, not everybody is a soldier like me.

I lead a very disciplined life.

You can see it in my car,
you can go to my desk right now
and see it in my desk,
discipline all there.

You know,
it structures my life,
it helps me deal with what I did,
my flashbacks,
it makes me understand what happened
and why I did it.

It also helps me out with what I am about to do, or what I plan to do,
discipline is involved in there a lot.

And without that discipline I would be lost,
so, I believe in it.

Even my children,
even before they left for military service,
they were taught discipline.

Why,
because I taught them.

I run my house on discipline.

And I see it works,
it works.

For forty-one years I've been getting up at 5 o'clock in the
morning,

to go to work or to report on duty,

I don't even need an alarm-clock,

it's built in,

discipline.

I get up,

I have a routine,

every day.

My uniform is layed out,

I take a shower,

I put this uniform on,

I put one shoe on,
I put the other,
I know I am supposed to shine my shoes,
I know I need to have that look,
that professional look,
I know these things.
So,
in order for you to keep a routine,
you must have discipline first.
Okay,
you don't have discipline,
you can't keep that routine.
Discipline,
routine.
You can't have routine unless you have discipline,
that's the key,
discipline.
I'm the type of person,
you might want to call it perfectionist.

You know at home,
my wife can say:

'Oh, this gotta be done.'
It's already been done.
'This got to be done,'
it's already been taken care of,
discipline.
Tonight,
everything I got to get done,
it's already done,
things at home prepped up to get me started when I get
home.
How many people you know do that?
Discipline.
You might think I am crazy but you know something;
it works.
Troubleshooting,
I troubleshoot like it's normal.
Some people stress,
draw on it,
I'm not the type of person.
The only way I can kill my stress is,
I react on it,
if I have a problem,

I react on it,
right away,
like it's yesterday,
okay.
I don't wait until the last minute,
I react right away,
I react,
and when you got that,
you are set.
I even,
I get up in the morning and I make my bed.
Are you kidding,
my wife don't have to make the bed,
because I get up, it's part of my routine,
I get up,
she gets up,
goes to the showers,
because I got that discipline
I know I have a routine,
she comes back and says:
'You make the bed.'
I say: 'Yeah.'

See tonight when I come home,
my house is not a mess.

My floors are waxed.

Discipline,
a lot of work,
but discipline.

It works,
it works.

I got the nastiest temper,
I got a hot-blooded Spanish temper,
but the discipline keeps it under control.

When I came home from the military,
I had my routine.

I would get up in the morning,
during the day, I would buy:
two twenty pieces of coke,
a bag of weed,
a case of beer,
and two pints of rum.

For twenty-nine years,
I would get up every morning,

because I didn't know how to get to sleep,
or I didn't know how to wake up.
My body,
I was taught to stay awake all the time.
So,
in order to wake up when I fell asleep,
I do a twenty piece of coke.
Before I got in the showers,
I drank one pint of rum,
and a six pack of beer before I went to work.
And I walked around like that,
working,
doing my job and nobody knew it,
okay.
Because I worked,
and I did my job with discipline,
I did my job the way I was supposed to.
Then I would get home,
I would drink the other pint of rum,
I would drink some more beer,
and then I would use the weed to put me to sleep,
because I did not know how to go to sleep.

And like I said, I did that for twenty-nine years.
And one day I just got up and said,
– Oh, and I smoked three packs of cigarettes a day –
I got up and I said:
‘I’m not doing this no more.
I don’t do none of that junk no more.’
Simply put.
And I did it.
And it’s the best thing that ever happened to me.
So,
it does work.
Discipline.
Jesus!

Filmfragment:

Een lift die naar beneden gaat en tot stilstand komt. Fade-over naar beeld van een stad bij nacht.

jessa Dat was Carlos, mijn postbode in New Jersey. Ik vroeg hem of ik hem enkele vragen mocht stellen over zijn ervaring in het leger. Hij zei: ‘No Honey, that is top secret. I was with the Special Ops.’ Dan vroeg ik of ik hem enkele vragen mocht stellen over hoe hij nu leeft.

‘Sure,’ zei hij. ‘Kan ik je bellen?’ vroeg ik.

‘Oh no Honey, my wife is very jealous, she doesn’t want me to talk to other women.’ ‘Maar wanneer kan ik je dan spreken?’ vroeg ik.

‘The only time I can talk to you is when I deliver the mail.’

Dus ben ik op een koude ochtend in januari met Carlos de post gaan rondbrengen. En heb ik hem een aantal vragen gesteld.

Ik heb niet alleen met mensen uit New Jersey en New York gesproken. Ik heb ook met Gordana gesproken, een meisje uit Bosnië.

We hebben mekaar ontmoet op café in Brussel.

10.

Filmfragment:

Vrachtwagens die over de snelweg razen. Deze beelden gaan over in beelden van een bos.

Gordana zit op krukje en rolt een sigaret. Cafégeluiden

gordana Ik ben geboren in Sarajevo, in 1980. Ik weet niet meer welke data het exact waren, als ik mij niet vergis was het in januari '91, dat mijn ouders besloten hebben om naar Duitsland te verhuizen, en euh, asiel aan te gaan vragen, omdat ze wisten dat de oorlog kwam. In Duitsland hebben we eigenlijk eerst in Essen gewoond, maar dat was altijd ook verhuizen van van Essen naar ik weet niet waar. Ik herinner me ook niet al die stadjes, of dingen waar we waren, maar we leefden eigenlijk altijd wel met zigeuners, met Koerden met ik weet niet. Ja, met van alles en soms was het in in kampen, of in een heel groot gebouw, waar da ge zo'n klein... Eigenlijk volgens mij was het een oude school, het allereerste wat ik mij herinner, met zo één klein kamer waar ge vier

bedden had. Wij waren dan daarin, maar als ik ik bijvoorbeeld naar het toilet ging enzo, dat was allemaal gedeeld en soms zag je daar andere naakte mensen die daar niet zo, allez zo, dat kon hun niet schelen dat er kinderen waren enzo, die daar rondliepen.

Dus, dat was het eerste. Daarna zijn we verhuisd naar ergens anders, maar daar waren we precies niet lang, dus ik herinner me dat niet heel goed. Ik herinner me dan wel Harttem, in Duitsland, de eerste keer waar we woonden was in een schoollokaal, dat was echt een gewoon schoollokaal en euhm, twee dagen daarna zei de... zei de stad tegen ons dat een ander koppel met één kind er zou inwonen, in hetzelfde lokaal en euh dat waren dus zigeuners en wij moesten dan, dus om onze privacy te maken, met schoolkasten een muur maken, dus wij woonden zo.

En mijn vader was daar helemaal niet blij van, die vond dat een schandaal, die heeft daar ook een schandaal van gemaakt, euh naar de stadhuis gegaan en daar euh te roepen en te tieren. Allez ja, het is niet omdat het oorlog is dat gij, allez in ons land, het oorlog is, dat ge ons gewoon zomaar ergens in kunt steken, allez zonder echt te kunnen wonen, allez

gewoon een appartementje of zo ja, we moesten dat delen en we mochten eigenlijk niks...

Audiofragment: een audiomix van getuigenissen, stemmen, ideeën en gedachten neemt over.

Gordana probeert nog over de geluidsmix heen te praten.

gordana En zo van die dingen...

Allez ja...

Daarna woonden we in barakken...

Mijn broer en ik wij waren klein, wij wilden gewoon spelen. Maar ja, iedereen heeft een verhaal. Jij hebt ook een verhaal.

Gordana neemt haar sigaret en verdwijnt achter een paneel. We zien alleen haar silhouet met een sigaret in de mond. De audiomix gaat door op de muziek en Afrikaanse zang van Ketis.

mokhallad When I was a child, I don't understand my mother, why she smoked.

But now I understand why she smokes. In every inhalation from her cigarette, I see her pain.

koen '92 Congo, '93 Zaïre gedaan, '94 Rwanda, de
Genocide.

tony While the Vietnam war is the central experience of my
life, it is not the only thing that exists in my life. I have
intellectual interests, I have artistic interests, I have
interests in gambling, I have interests in a lot of other
things.

ketis Combien de papas, ont perdu leur maman, combien de
mamans ont perdu leur bébé?

jacqueline I want to cry, run, hide, retreat from your
questions.

tony I have more in common with the people that I fought
against,
than that I have with my own country.

gordana We were just kids, we wanted to play.

rik There is always going to be somewhere, somehow, some
kind of conflict.

11.

Filmfragment:

Het beeld van de bomen en het bos verdwijnt.

De geluidsmix wordt ruis.

Geluidsfragment:

Jessa stelt nog een laatste vraag

jessa Heb jij als kind vrede gekend?

mokhallad Vrede?

stilte

mokhallad Euh...

jessa Bijvoorbeeld, heb je een herinnering van je kindertijd
of je adolescentie?

Of een kleur of een sensatie? Kan jij beschrijven wat vrede
voor jou is?

mokhallad Vrede is een kamer, een heel gesloten kamer.

Een kamer waar we elke avond moeten gaan slapen. Met
cementen muren, die zijn zo gemaakt voor als er iets

gebeurt. In het Nederlands, ik weet het niet hoe ik het kan zeggen... euh... ja, bescherming... Meljek...

Jessa Bunker?

Mokhallad Ja, zoiets, een soort kelder eigenlijk. Heeft geen raam, omdat als er iets gebeurt, gaat het raam niet kapot. Er zijn alleen muren en ijzers. En de hoeken van die kamer moet heel sterk zijn want, als iets valt, de hoeken gaan niet vallen. Bij elk huis, waarom maken de mensen de hoek met ijzer? Omdat het de basis van het huis heel sterk maakt. Wij zeggen altijd als er iets gebeurt:

‘Bij hoek gaan staan.’ Omdat als iets valt, de hoek gaat blijven staan. Begrijp je, dat is het plafond, iets valt... jij zit naast de hoek... de hoek gaat niet vallen. Ik herinner me gewoon, wanneer gaan we naar die kamer slapen... die kamer voelde ik tot nu toe, de mooiste plek die ik in mijn leven heb gezeten. Omdat wij spelen in de kamer.

Gezichten dicht bij elkaar, intiem, die aanraking. Het was een hele mooie sfeer en ik herken de vrede in die kamer.

Filmfragment:

Een slapend kind in een binnentuin ergens in Iran. Een duif steekt de binnentuin over. Een deurtje gaat open. Een oude vrouw in blauwe slippers komt uit het deurtje, neemt haar

wandelstok en steekt de binnentuin over. We horen het geluid van straaljagers.

Blackout.

Dagen zonder data is een voorstelling van
Jessa Wildemeersch in samenwerking met
het nieuwstedelijk. De voorstelling ging bij
De Grote Post in Oostende in première op
20 november 2014.

Concept, tekst en spel Jessa Wildemeersch

Dramaturgie Els Theunis

Coaching Sara Vertongen

Film Julie De Clercq

Muziek Roeland Luyten

Licht Koen De Saeger

Bewegingscoach Ugo Dehaes

www.hetnieuwstedelijk.be

Opvoeringsrechten bij: De Auteurs – www.deauteurs.be

Dagen zonder data kwam tot stand met de steun van Stad Oostende, Vlaamse Gemeenschapscommissie Brussel, Gone West (provincie West-Vlaanderen), Vlaamse Gemeenschap en het nieuwstedelijk.

Deze voorstelling maakt deel uit van Gone-West, de culturele herdenking van WO I door de Provincie West-Vlaanderen.

Jessa Wildemeersch (1978) studeerde aan Studio Herman Teirlinck in Antwerpen. In 2005 verkreeg ze het Lifetime Membership aan The Actors Studio in New York. In 2006 richtte ze haar artistieke organisatie JESSA op, waarvoor ze toneelwerk schrijft, produceert en speelt. Zowel *De misfit in me* als *Me, Mike en Mustafa* werden geselecteerd voor jong werk op Theater aan Zee. Met *De nacht van Margaretha* speelde ze van Noord-Amerika tot in Irak. Met het Brooklyns theatergezelschap SBN maakte ze *WMD (just the low points)* en *Days without dates* kende zijn internationale première op het Atlas Intersections Festival in Washington, DC. In 2013 deed Jessa onderzoek naar de vrouwenrollen in de stukken van Shakespeare. Hieruit ontstond de voorstelling *L'étude (nu slaat de chaos toe)*. Naast haar eigen werk is Jessa ook betrokken bij creaties van Mokhallad Rasem (Toneelhuis) en het nieuwstedelijk. Jessa is als actrice ook betrokken bij televisie- en filmprojecten.

www.jessa.be

Toneelwerk

L'étude (nu slaat de chaos toe) – 2017

Dagen zonder data – 2014

Long Days. Short stories – 2010

De Misfit in Me – 2006

Me, Mike en Mustafa – 2003

Days without dates had its international première on March 6th 2015 at The Atlas Intersections Festival in Washington, DC.

Concept, text and performance

Jessa Wildemeersch

Dramaturgy Els Theunis

Coaching Sara Vertongen

Film Julie De Clercq

Music Roeland Luyten

Lighting Design Koen De Saeger

Movement coach Ugo Dehaes

Translation Jessa Wildemeersch,

Sara Vertongen and Els Theunis